

פרשת נח
שנת תשפ"ב לפ"ב
גליון מ"ט

עֵדוּת

דַּע אֵת
אֵלֶיךָ אֲבִיךָ
וְעַבְדְּהוּ

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

שיעורים בספר התניא - פרק י"ג
שיעור כ"ח (המשך א' פרשת וישלח תשנ"ט)

ער האט א הארץ צום רבונו של עולם, ער שפירט דעם גרויסן חסד וואס דער רבונו של עולם האט געטון מיט אים אז ער האט אים געגעבן אזא תורה און אזעלכע מצוות, דעריבער גייט ער אריין אינעם 'עולם השמחה', ער איז א פרייליכער מענטש! ער איז 'שמח בחלקו', צופרידן און פרייליך

מדור מסילת ישרים
עמוד ה'

כי יחיד ועני אני:
רַבֵּה הַחֲזִיק
אֶת עֲצֻמוֹ
כַּבִּינוּנִי וּגַם
הַשִּׁיג מִדְרִיגַת
'נִבְרָא אָדָם
יְחִידִי'

א. כלל ישראל יש להם חזקת טהרה

ביאור התניא למה החזיק רבה את עצמו ל'בינוני' | מדרגתו של רבה שפסק בספק צרעת טהור, ויצאה נשמתו בטהרה | רבה עורר את הנקודה פנימיות שבה יש לכלל ישראל חזקת טהרה | וזהו עבודת הצדיקים בכל דור ודור

ב. לפיכך נברא אדם יחיד: תפקיד מיוחד לכל אחד

לכל אדם יש תפקיד מיוחד בעולם שרק הוא יכול למלאות, ולכן נקרא האדם יחיד | מי שממלא תפקידו בשלימות גורם נחת רוח למעלה ממש כמו משה רבינו | וזוכה לגילוי השגחה מלמעלה כמו שהוא יחיד בעולם | ההבדל העיקרי בין יעקב לעשיו, והחילוק בין השם יעקב לשם ישראל

ג. במדרגת 'יחיד' אינו שולט ענין של טומאה ומיתה

יעקב אבינו זכה למדרגת 'יחיד' והיפך מזה היה עשיו | וזהו הענין שיעקב אבינו לא מת, דבמצב 'יחיד' אינו שולט שום ענין של טומאה ומיתה | וזהו מה שאמר רבה על עצמו 'יחיד אני בנגעים ואהלות' | החילוק בין מדרגת יחיד - צדיק, למדרגת בינוני

א.

כלל ישראל יש להם חזקת טהרה

ביאור התניא למה החזיק רבה את עצמו ל'בינוני' | מדרגתו של רבה שפסק בספק צרעת טהור, ויצאה נשמתו בטהרה | רבה עורר את הנקודה פנימיות שבה יש לכלל ישראל חזקת טהרה | וזהו עבודת הצדיקים בכל דור ודור

למקרב ליה מדלא הוה קא פסיק פומיה מגרסיה וכו', כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור טהור, יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור. והרמב"ם בהלכות טומאת צרעת (פ"ב ה"ט) פסק 'ספק שיער לבן קדם או ספק הבהרת קדמה הרי זו טמא', וביאר הכסף משנה שלמרות שהקב"ה אמר טהור, לא פסק הרמב"ם כן, כי 'תורה לא בשמים היא', ואע"ג שרבה גם פסק טהור, 'יש לומר דכיון דבשעת יציאת נשמה הוא דאמר הכי הוי בכלל לא בשמים היא'.

האם יש לאדם חזקת טהרה

והנה פסק דין זה של רבה דבספק שיער לבן קדם או ספק הבהרת קדמה הרי זו טהור, מבוסס על כך כי אנו הולכים אחר חזקה קמייתא של האדם שיש לו חזקת טהרה, וכל זמן שלא הוברר שהחזקה השתנתה, אזלינן בתר חזקה קמייתא שהאדם בחזקת טהרה.

ולכאורה יש מקום לדון בחזקת הטהרה, כי יש ריעותא לחזקה זו שהרי נראה בו שיער לבן, וגם עצם הורתו ולידתו של האדם הוא ממקור של

מחלוקת הקב"ה עם מתיבתא דרקייעא בדין ספק צרעת טמאה והנה יש להתבונן בענינו ומדרגתו של רבה, בהקדם מה שאמרו חז"ל (ב"מ דף פו.) 'קא מיפלגי במתיבתא דרקייעא, אם בהרת קודמת לשער לבן טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת טהור, ספק, הקדוש ברוך הוא אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקייעא אמרי טמא, ואמרי מאן נוכח, נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות, שדרו שליחא בתריה, לא הוה מצי מלאך המות

מדוע החזיק רבה את עצמו ל'בינוני'

התניא בתחילת ספרו מביא את דברי רבה (ברכות דף סא.) שאמר על עצמו שהוא בדרגת בינוני, ובעל התניא מוכיח מזה שדרגת בינוני אינו מי שיש בידו מחצה זכית ומחצה עוונות, כי אם כן איך טעה רבה בעצמו לומר שהוא בינוני ונדוע דלא פסיק פומיה מגירסא עד שאפי' מלאך המות לא היה יכול לשלוט בו, ואיך היה יכול לטעות במחצה עונות ח"ו, ולאור זאת מבאר בעל התניא בהמשך הפרקים מהו מדרגת 'בינוני'.

ובפרק יג כתב: בינוני הוא דרך משל כאדם שישן שיכול לחזור וליעור משנתו כך הרע בבינוני הוא כישן בחלל השמאלי, אבל בשעת קריאת שמע ותפלה לבו בוער באהבת ה' ואח"כ יכול להיות חוזר וניעור. ולכן היה רבה מחזיק עצמו כבינוני אף דלא פסיק פומיה מגירסא ובתורת ה' חפצו יומם ולילה בחפיצה וחשיקה ותשוקה ונפש שוקקה לה' באהבה רבה כבשעת קריאת שמע ותפלה, ונדמה בעיניו כבינוני המתפלל כל היום, וכמאמר רבותינו ז"ל (ברכות דף סא.) 'הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו'.

פרק א'

וּבְנִמְרָא סוּף פֶּרְק ט דְּבִרְכוֹת צִדִּיקִים יֵצֵר טוֹב שׁוֹפְטָן כּו',
רְשָׁעִים יֵצֵר רָע שׁוֹפְטָן, בִּינוּנִים זֶה וְזֶה שׁוֹפְטָן וכו'. אָמַר
רַבֵּה, פְּגוֹן אֲנִי בִּינוּנִי. אָמַר לֵה אֲבִי, לֹא שָׁבַק מִד תְּנִי לְכָל
בְּרִיָּה וכו' וְלִהְבִּין כָּל זֶה בְּאֵר הַיִּטְב... וְגַם לְהִבִּין מַהוּת מְדֻרְגַת
הַבִּינוּנִי, שְׁפֹדְרֵי אֵינוֹ מְחַצֵּה וְכִיּוֹת וּמְחַצֵּה עֲוֹנוֹת, שְׁאִם פִּן אִיךְ
טַעַה רַבֵּה בְּעֲצֻמוֹ לֹמַה שְׁחֹוֹא בִּינוּנִי, וְנוֹדַע דְּלֹא פְּסִיק פְּמִיה
מְגִירְסָא, עַד שְׁאֵפְלוּ מְלֹאךְ הַמָּוֶת לֹא הָיָה יָכוֹל לְשַׁלֵּט בּוֹ

ואף רבה בגודל צדקותו וקדושתו הגיע לדרגה זו של 'כיחידו של עולם', ואף פסק כיחידו של עולם,

ובמדריגה נשגבה זו הוא השיג את עוצם קדושתו וטהרתו של אדם מישראל, שבכל מצב שהוא הרי הוא בחזקת טהרה, ואף כאשר האדם עצמו אינו מרגיש בכך, הרי בפנימיות נפשו הוא מלא רוח טהרה.

~
וזה מה שכתב רמב"ם בהלכות תשובה (פ"ה ה"ב) שכל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו, כי כל אחד ואחד כשהוא ממלא את תפקידו ויעודו בעולם, הוא גורם נחת רוח לבורא ברוך הוא באותה מידה בה משה רבינו גרם נחת רוח לבורא ב"ה כשהוא מילא את תפקידו ושליחותו בעולם

טומאה, כמו שדרשו חז"ל (גדה דף טו.) על הפסוק (איוב יד, ד) 'מי יתן טהור מטמא, שהכוונה על האדם שהוא טהור וגולד מטיפה טמאה, כמו כן חזקה זו היא לכאורה חזקה העשויה להשתנות, כי האדם יכול ליטמא בטומאת זב או טומאת מת וכדו', ונחלקו ראשונים אם חזקה העשויה להשתנות הוה חזקה או לא, ולמרות כל זאת סובר רבה שספיקו טהור כי יש לאדם חזקת טהרה.

רבה עורר את הנקודה הפנימית של בני ישראל שבה יש להם חזקת טהרה בכל מצב

וביאור הדבר הוא כי הנה רבה אמר על עצמו 'אני יחיד בנגעים, אני יחיד באהלות', והמכוון בזה

הוא כמו שדרשו חז"ל במדרש על הפסוק (בראשית מט, טו) 'דן ידן עמו כאחד שבטי ישראל' שהכוונה לשמשון הגיבור שהיה 'כיחידו של עולם', שיצא להלחם עם פלשתים יחידי ללא שום סיוע, ואף רבה בגודל צדקותו וקדושתו הגיע לדרגה זו של 'כיחידו של עולם', ואף פסק כיחידו של עולם, ובמדריגה נשגבה זו הוא השיג את עוצם קדושתו וטהרתו של אדם מישראל, שבכל מצב שהוא הרי הוא בחזקת טהרה, ואף כאשר האדם עצמו אינו מרגיש בכך, הרי בפנימיות נפשו הוא מלא רוח טהרה.

להודיע לאדם את גבורות עצמו

וזה תפקידו של הצדיק להודיע לאדם את הכוחות

ב.

לפיכך נברא אדם יחידי - תפקיד מיוחד לכל אחד

לכל אדם יש תפקיד מיוחד בעולם שרק הוא יכול למלאו, וע"ז נקרא האדם יחידי | ומי שממלא תפקידו בשלימות גורם נחת רוח למעלה ממש כמו משה רבינו | וזוכה לגילוי השגחה מלמעלה כמו שהוא יחיד בעולם | ההבדל העיקרי בין יעקב לעשיו, והחילוק בין השם יעקב לשם ישראל

העצומים הטמונים בו, וכמו שפירשו צדיקים את הפסוק (תהלים קמה, יב) 'להודיע לבני האדם גבורותיו', שהכוונה היא להודיע לאדם את גבורותיו שלו עצמו, וכמו ששמעתי פעם מכ"ק רבינו זצ"ל שחבל שבני הנעורים אינם יודעים איזה השגות הם יכולים להשיג ולאיזה מדריגות הם יכולים להגיע. וכאשר האדם בא אל הצדיק הוא מעורר את כוחות הנפש הטמונים בו, וכמו שנתבאר ענין זה באריכות בספרי חסידות.

וזה היה מדריגתו של רבה, שלגודל צדקותו היה ביכולתו לעורר את הנקודה הפנימית של האדם, ולכן פסק שספיקו טהור, כי לכל אדם יש חזקת טהרה.

תפקיד מוגדר, שאותו רק הוא יכול לעשות, ואת כל אחד ואחד הקב"ה מנסה בנסינות שונים, והנחת רוח שנגרם להבורא ב"ה על ידי עבודת אדם זה והתגברותו על יצרו, אין שום אדם אחר בעולם יכול למלאו, ואפילו משה רבינו ע"ה אינו יכול לגרום לבורא ב"ה את הנחת רוח שאדם זה יכול לגרום ע"י מילוי תפקידו ושליחותו בעולם, כי משה רבינו לא נתנסה בנסינות בהם אנו מתנסים כהיום בהליכה ברשות הרבים, אכן היו לו נסינות אחרים, אבל בנסינות אלו לא התנסה, וזהו יעודו ותפקידו לעמוד בנסינות זה ולהתגבר עליו, והנחת רוח שנגרם לאבינו שבשמים ע"י התגברותו זו אין משה רבינו יכול לגרום.

וזה מה שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ה ה"ב) שכל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו, כי כל אחד ואחד כשהוא ממלא את תפקידו ויעודו בעולם, הוא גורם נחת רוח לבורא ברוך הוא באותה מידה בה משה רבינו גרם נחת רוח לבורא ב"ה כשהוא מילא את תפקידו ושליחותו בעולם.

גילוי השגחה מיוחדת להאדם שעובד את השי"ת כאילו הוא יחידי בעולם

והנה כאשר האדם מתעלה בעבודתו ית"ש ומשיג דרגה זו לעבוד את השי"ת באופן של 'יחידי בעולם', הוא זוכה להתגלות מיוחדת של השגחת הבורא ב"ה עליו באופן פרטי, כי ודאי שהקב"ה משגיח על כל אדם ודאם בהשגחה פרטית, אך לא תמיד זוכים לראות השגחה זו באופן גלוי, אכן הצדיק העובד את השי"ת באופן שהוא אדם יחידי בעולם, זוכה לראות השגחה זו באופן גלוי שהקב"ה משגיח עליו בפרטיות כאילו הוא יחידי בעולם.

ויותר יעקב 'לבדו' - יעקב אבינו זכה לדרגה זו כאשר נאבק עם המלאך

והנה זו השיג יעקב אבינו כאשר נאבק עם שרו של עשיו, שהוא היצר הרע, והוא המלאך המוות, וניצח אותו, כמו שכתוב (בראשית לב, כה) 'ויותר יעקב לבדו', שאז הגיע לדרגה של 'לבדו', כיחידו של עולם, כדאיית במדרש (בראשית רבה עו, א) 'ר' ברכיה בשם ר' סימון אמר אין כאל, ומי כאל, ישורון ישראל סבא, מה הקדוש ברוך הוא כתוב בו (ישעיה ב) 'ונשגב ה' לבדו', אף יעקב 'ויותר יעקב לבדו'. וכאשר אדם זוכה לדרגה של 'יחידי' שעבודתו הוא במצב כמו שהוא יחידי בעולם, הרי

יתרפא מחילו, ואם יבוא אחד ויאמר להוריו, מדוע הנכם כה נסערים וכה מודאגים מילדכם זה, הרי יש לכם ב"ה עוד בנים ובנות, הרי לטוטה ייחשב אדם זה, כי למרות שנתברכו ב"ה בעוד ילדים, הרי בן זה הוא יחידי להוריו, שכמוהו אין להם ילד נוסף, ואף ילד לא יוכל למלאו חסרונו של ילד זה, ובאותה מידה ואף יותר מכך הוא היות כל אדם יחידי בעולם, כי אף אחד בעולם אינו יכול למלאו את תפקידו ועבורו נשלח לעולם הזה.

צדיקים מקיימים כל מצוה ומצוה כאילו הקב"ה נתן להם רק מצוה אחת

ובחינה זו אנו רואים גם אצל צדיקים בשעת קיום מצוות, אשר בעת היותם עסוקים בקיום מצוה אחת הם מלאים ערגה וכיסופים והשתוקקות לקיים מצוה זו כאילו זו המצוה היחידה שנתן לנו הקב"ה ואין בלתי, כי מרוב אהבתם את מצוות ה' הרי כל תפציהם לא ישו בה, ומתייחסים לכל מצוה ומצוה, כמצוה היחידה שנתן להם הבורא ב"ה.

והנה אמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה ג, ו) וה"ד ברש"י תחילת פרשת - פרשת נח) שעיקר תולדותיהם של צדיקים הם המעשים הטובים, ולאור האמור ניתן לרמז בדבריהם הענין הנ"ל, דהיינו שהצדיקים מתייחסים למצוות ולמעשים הטובים כמו שמתייחסים לתולדותיהם, כי כמו שתולדותיהם הם מלאים אהבה וחמלה כאילו הם בנים יחידים למרות שיש להם ילדים נוספים, כך גם הם מלאים כיסופים והשתוקקות לכל מצוה ומצוה כאילו היא המצוה היחידה בעולם, למרות שהקב"ה נתן לנו תרי"ג מצוות.

אהבת אב לבן הוא משל לאהבה רוחנית ולכן צדיקים לא כבשו אהבה זו

לכן ראינו אצל צדיקים וקדושים בכל הדורות שלמרות שהכניעו וכבשו כל התאוות הגופניות, כתאות האכילה, תאות הגאווה והכבוד ועוד, עם זאת לא ניסו להכניע הרגש זה של אהבת אב לבן, כי אין זו אהבה גשמית בעלמא אלא הוא משל לאהבה רוחנית, וברוחניות יכול להיות מציאות כזאת שלמרות שישנם 'רבים', עם זאת כל אחד ואחד הוא בגדר של 'יחידי'.

הנחת רוח שאדם עושה לבורא ב"ה ע"י מילוי תפקידו בעולם, הוא ממש כמו משה רבינו ולכן נברא האדם יחידי, כי לכל אחד ואחד יש

ביאור ענין שינוי שמו של יעקב אבינו לישראל
הנה בפרשת וישלח כתיב הענין שיעקב אבינו זכה לשם ישראל, כמו שאמר לו המלאך 'לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל' (בראשית לב, כט), ובהמשך הפסוקים אנו מוצאים שאף הקב"ה קראו כן, 'ויאמר לו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל' (בראשית לה, י).

ונראה לברר ענין זה של שינוי השם מיעקב לישראל, כי הנה מצינו בהלכות ברכות שדבר שנשתנה למעליותא מצורת בריאתו הרי הוא גם נשתנה ברכותו, ולכן פת ויין שנשתנו למעליותא מהצורה בה נבראו, אף נשתנה ברכתם ונקבע להם ברכה מיוחדת, כמו כן יעקב אבינו השתנה למעליותא וזכה לשינוי השם 'לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך'.

האדם נברא יחידי - כי לכל אדם יש תפקיד מיוחד שרק הוא יכול למלאו בעולם הזה

וצריך לברר מדוע דוקא בעת שנאבק עם המלאך או השתנה למעליותא וזכה לשם ישראל, נראה לומר כי הנה שינוי במשנה (סנהדרין דף לו.) שלפיכך נברא האדם יחידי כי כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, ומשמעות הדברים שאין זה רק בגדר של דמיון בעלמא, שהאדם ידמה לעצמו כאילו הוא יחידי בעולם, אלא האמת הוא כן שכל אדם הוא יחידי בעולם, ולמרות שישנם אנשים רבים בעולם, אכן כל אחד ואחד הוא יחידי בתפקידו ובשליחותו בעולם הזה, והתפקיד שהקב"ה ייעד לאדם זה בעולם הזה, אין שום אדם אחר יכול למלאו, ורק אדם זה בעצמו יכול למלאו את תפקידו ויעודו בעולם הזה, ולכן האמת הוא שהאדם נברא יחידי, כי רק הוא היחידי שיכול לעשות נחת רוח לבורא ברוך הוא ע"י מילוי שליחותו ותפקידו בעולם.

משל לזה מאהבת אב והאם לבניהם

וניתן לקרב זאת אל השכל במה שאנו רואים שגם הורים שזכו בס"ד למשפחה ברוכה עם הרבה ילדים, עם זאת אם רחמנא לצלן אחד מהילדים יחלה או שיאונה לו איזה מקרה לא טוב, הרי שההורים לא ינחמו ולא ישבותו כדי להביא למיטת בנם את טובי הרופאים, ויהיו עסוקים וטרודים סביב בנם עד

הוא זוכה לנצח את המלאך המות, וזה היה מאבקו של יעקב עם מלאך המות וניצח אותו, וזהו מה שאמרו חז"ל (תענית דף ה'): שיעקב אבינו לא מת, כי הוא ניצח את מלאך המות.

שאיפת יעקב אבינו היה לזכות לחיי עולם הבא, ואילו עשיו רצה להנות מחיי העולם הזה והנה ההבדל העיקרי בין יעקב לעשיו הוא שיעקב אבינו חי חיים נצחיים, חיים פנימיים, וכל חפצו וישעו להגיע לחיי העולם הבא שם החיים האמיתיים שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, ואילו עשיו כל מגמתו היתה להנות מדברים חיצוניים ומחיי העולם הזה. על הפסוק בפרשת תולדות (בראשית כה, כה) 'ויקראו שמו עשיו, פירש רש"י ז"ל שהשם עשיו הוא מלשון 'עשיו' שנולד עשיו ונגמר בשערו כאדם מבוגר, והיינו כי כל מטרתו של עשיו היה חיי העולם

הזה ולכן כאשר יצא לאויר העולם הרי הוא כבר 'עשיו' כי הגיע לתכליתו ולשאיפתו, לעומת זאת יעקב אבינו היה שאיפת חייו ומשאת נפשו לזכות לחיי העולם הבא, ולכן נקרא בשם יעקב שהוא י' עקב, ואמרו חז"ל (מנחות דף כט): שאות י' רומז לעולם הבא, ולעולם הבא יזכה רק ב'יעקב' דהיינו בסוף חייו בעולם הזה.

יהודי אינו מרגיש 'בבית' בעולם הזה

ובענין זה מסופר על הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל משגיח דיישיבות פונוביץ ומיר שבימי מלחמת העולם השנייה גלה לשנחאי יחד הרבה בני ישיבות, ושם ראה את תושבי המקום הגוים שנוהגים להשתטח על הארץ ברשות הרבים וכך לנו את לינת הלילה באויר הפתוח כי שרר שם חם רב, ואמר ר' חצקל זצ"ל לבחור שליחה, היודע אתה מדוע אנו איננו מסוגלים להשתטח כך ולישון ברשות

ג.

במדריגת 'יחידי' אינו שולט ענין של טומאה ומיתה

יעקב אבינו זכה למדריגת 'יחידי' והיפך מזה היה עשיו | וזהו הענין שיעקב אבינו לא מת, דבמצב 'יחידי' אינו שולט שום ענין של טומאה ומיתה | וזהו מה שאמר רבה על עצמו 'יחיד אני בנגעים ואהלות' | החילוק בין מדריגת יחידי - צדיק, למדריגת בינוני

מדוע לא בירך אברהם אבינו את יצחק ואילו הקב"ה בן ברכו

בפרשת חיי שרה לאחר מיתת אברהם נאמר (בראשית כה, יא) 'ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו'. וכתב רש"י ז"ל 'נחמו תנחומי אבליים. דבר אחר אף על פי שמסר הקדוש ברוך הוא את הברכות לאברהם, נתיירא לברך את יצחק מפני שצפה את עשיו יוצא ממנו, אמר יבא בעל הברכות ויברך את אשר ייטב בעיניו ובא הקדוש ברוך הוא וברכו'. והנה לכאורה נראה כאילו אברהם אבינו טעה בזה שלא בירך את יצחק שהרי הקב"ה כן ברכו, אמנם לא מצינו שאברהם אבינו נתבע על כך שלא בירך את יצחק, ונראה שאכן אברהם אבינו לא טעה בכך שלא בירך את יצחק, כי חששו שעשיו לא יתברך היה מוצדק, ולכן בא הקב"ה וברכו ליצחק.

התנחומים האמיתיים לאבל הוא השרשת האמונה בחיים הנצחיים

וביאור הדבר הוא, כי הנה בפירוש הראשון של רש"י פירש, שהקב"ה בא לנחמו תנחומי אבליים, וענין ניחום אבליים הוא על ידי השרשת האמונה בתחיית המתים, שזה הניחום האמיתי, שהעולם הזה הוא רק פרוודור לעולם הבא, והחיים האמיתיים והנצחיים הם לעולם הבא, ולכן איתא בזה"ק (ח"א קלה) על הפסוק (תהלים קמז, א) 'הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם' - דא תחיית המתים, כי האמונה בחיים הנצחיים היא הרפואה והנחמה האמיתית לכל הצער והעגמת נפש שהם מנת חלקו של אדם בעולם הזה, וזאת היתה הברכה שבירך הקב"ה את יצחק שהשפיע עליו הארה של אמונה בתחיית המתים.

הסיבה מדוע אף אלו שאינם שומרים תורה ומצוות מקפידים על הלכות אבילות

זאת היא גם הסיבה שאנו רואים שגם אלו שלא זכו לעת עתה להיות שומרי תורה ומצוות מקפידים על הלכות אבילות, בישיבת שבעה וקבלת תנחומין, ואמירת קדיש, וכיוצא בזה, כי כאשר נפטר אדם מן העולם מרגישים קרוביו ומכיריו שלמרות שהוא נפטר מן העולם עדיין יש בו חיות נצחית, והרגשה זו מביאה את האדם לאמונה מסיימת בחיי העולם הבא, ולכן אף אלו הרחוקים מקיום תורה ומצוות מתעוררים בזמנים כאלו, כי כאמור הם מרגישים

הרבים, כי גוי מרגיש בעולם הזה כמי שנמצא בביתו ובמקומו, ולכן הוא מרגיש בנוח לנהוג ברשות הרבים כמו מי שנמצא בביתו ובמקומו, אבל יהודי אינו מרגיש בבית בעולם הזה, כי ביתו ומקומו האמיתי הוא בעולם הבא, ולכן אינו מסוגל להשתטח על הארץ ולישון ברשות הרבים.

יעקב אבינו נשתנה למעליותא לכן אף נשתנה שמו וזכה לברכה פרטית

וזהו היה השינוי למעליותא אצל יעקב אבינו שעלה ונתעלה לדרגת 'יחידי', ולכן אף נשתנה שמו מיעקב לישראל, שהוא 'לי ראש', שזכה כבר בעולם הזה לחיים פנימיים ונצחיים, וכמו שמצינו בהלכות ברכות שמאכל שנשתנה למעליותא אין מברכים עליו את הברכה הכללית של מין זה אלא תיקנו לברך עליו ברכה מיוחדת, כך זכה גם יעקב אבינו לברכה מיוחדת כפי שנאמר שם (בראשית לב, ל) 'ויברך אותו שם'.

עמד על שינוי לשון זה, ולפי האמור הרי שיעקב אבינו שאף והשתוקק להגיע לדרגה של 'יחידי' לכן נאמר בו 'ויקרא' לשון יחיד, לעומת זאת עשיו הוא היפך מדרגת 'יחידי', ולכן נאמר בו 'ויקראו' בלשון רבים, ואכן בהמשך הפרשה כאשר התורה מתייחסת אל השם אדם שהוא כנגד כפירתו בחיי העולם הבא, שם נאמר בלשון יחיד (שם ל) 'על כן קרא שמו אדם'.

רבה השיג דרגה זו של 'יחידי' ולכן לא שלט בו מלאך המות

ולפי כל האמור עד כאן יש לבאר את דברי רבה שהוכרנו לעיל שאמר על עצמו 'אני יחיד בנגעים' **אני יחיד באהלות**, דהנה עיקר כוחות הטומאה הם בטומאת נגעים ואהלות, אהלות הוא טומאת מת, ונגעים הוא טומאת מצורע שעליו אמרו חז"ל (מדרש תנחומא פרשת צו סימן יג) שמצורע חשוב כמת, ולכן רבה שהשיג מדרגה זו של 'יחידי', היה יחיד בנגעים ובאהלות, דהיינו שביטל את כח הטומאה של נגעים ואהלות וניצח את מלאך המות, ולכן לא הוה מצוי מלאך המות למקרב ליה, כמו יעקב אבינו שניצח את שרו של עשיו ולכן 'יעקב אבינו לא מת'.

דרגת 'יחידי' הוא שגם הנפש הבהמית מתעלה להיות אחד עם הנפש האלוקית

בדרגה זו של 'יחידי' כלול בחינה נוספת, והוא כי מי שהוא בדרגה של בינוני יש בו שני כוחות המנוגדים זה לזה, הנפש האלוקית והנפש הבהמית, וכל אחד מהם מושך את האדם לצד שלו כפי שמבאר בעל התניא באריכות, וכדברי הגמרא (ברכות דף סא) 'צדיקים יצר טוב שופטן, רשעים יצר רע שופטן, בינוניים זה וזה שופטן'. אכן מי שזוכה להשיג מדרגת 'יחידי' שהוא דבוק ביחידו של עולם, אין אצלו שני כוחות מנוגדים כי גם הנפש הבהמית משתנה למעליותא ונעשה אחד עם הנפש האלוקית.

וזהו שאמר אב"י לרבה, אם אתה שכבר זכית לדרגה של 'יחידי' וקורא לעצמך 'בינוני', אם כן לא שבקת חיי לכל בריה, כי בינוני הוא זה שיש בו שני כוחות מנוגדים שזהו זה שופטן, אבל רבה שזכה להיות 'יחידי', אין אצלו שני כוחות מנוגדים, כי כאמור אף הנפש הבהמית אישתי למעליותא להיות אחד עם הנפש האלוקית.

נקודות:

כי כאשר נפטר אדם מן העולם מרגישים קרוביו ומכיריו שלמרות שהוא נפטר מן העולם עדיין יש בו חיות נצחית, והרגשה זו מביאה את האדם לאמונה מסיימת בחיי העולם הבא, ולכן אף אלו הרחוקים מקיום תורה ומצוות מתעוררים בזמנים כאלו, כי כאמור הם מרגישים שלמרות שקרובם נפטר מן העולם הזה עדיין נשאר בו איזה חיות

~

והוא כי מי שהוא בדרגה של בינוני יש בו שני כוחות המנוגדים זה לזה, הנפש האלוקית והנפש הבהמית, וכל אחד מהם מושך את האדם לצד שלו כפי שמבאר בעל התניא באריכות, וכדברי הגמרא (ברכות דף סא) 'צדיקים יצר טוב שופטן, רשעים יצר רע שופטן, בינוניים זה וזה שופטן'. אכן מי שזוכה להשיג מדרגת 'יחידי' שהוא דבוק ביחידו של עולם, אין אצלו שני כוחות מנוגדים שני כוחות מנוגדים

א.

תיבת נח בחינת יחוד שמים וארץ

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (י, ט).

הנה דור המבול פגמו בקדושת הברית אשר היא בחי' **מדת היסוד**, והיה חטאם מה שהיו משתמשים עם כח **ההשפעה לחנם** ולבטלה, ולא כמו שראוי ונכון להשפיע רק אל מקבל הראוי אל השפע. והיתה כוונתם בזה לעורר בשמים ג"כ הנהגה כזאת, שישפיע הקב"ה את כל ההשפעות **במתנת חנם**, בלי שיהיו מקבלים הראויים אל ההשפעה, והיינו שלא יצטרכו המקבלים את השפע לעסוק בעבודת ה' כדי להיות ראויים אליו. ואילו נח אשר ניצל מעצת דור המבול היה שלם בקדושת מדת היסוד, ואי' בוה"ק (ח"א ט): כי על שם זה היה נח נקרא **איש צדיק**, בבחי' מדת היסוד המכונה **צדיק יסוד עולם** (משלי י, כה).

ואי' בוה"ק (ח"ב קטז) כי מדת יסוד צדיק הנרמזת בפסוק (דברים כט, יא) **כי כל בני יסוד בשמים ובארץ**, היא בחי' **דאחיד בשמיא וארעא המאחדת ומקשרת את השמים ואת הארץ**. והיינו כי שמים וארץ הם בחי' **מושפיע ומקבל**, כי כל ההשפעות באות מן השמים ומתקבלות בארץ, וכאשר קדושת היסוד שולטת והמשפיע מקושר רק עם המקבל הראוי אליו, הרי זה בחי' **אחדות וקשר** נכון של השמים והארץ.

ועל דור המבול אמר הקב"ה (בראשית ה, ה) וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, והיינו אשר הם פוגמים בכרית ובוה הם מבטלים את הקשר שבין השמים והארץ, והם גורמים שיעמדו השמים לעצמם והארץ לעצמה, ולכן **רק רע כל היום** הוא בגי' **שמים ארץ**, והיינו שמים וארץ **נפרדים** בלי ו' החיבור בניניהם (כי אות ו' היא בחי' מדת היסוד - המדה השישית). וסופי התיבות של **רק רע כל היום** הוא **עמלק**, וכידוע כי עמלק הוא המפריד בין השמים והארץ כמו"ש (דברים כה, טז) **תמחה את זכר עמלק מתחת השמים** היינו שעמלק הוא מפריד בין שמים לארץ.

והתיבה אשר על ידה ניצל נח מן המבול, היינו על אשר בה היתה קדושה אשר היא **היפך מטומאת דור המבול**. ולכן התחיל נח לבנותה בהיותו בן **ת"ק שנה**, כי המהלך בין השמים והארץ הוא **ת"ק שנה** (ב"ר ה, א) [והוא בחי' עץ החיים אשר מוהלכו הוא ג"כ ת"ק שנה (שם טו, א), והוא מאחד את השמים והארץ], וזו היתה בחי' קדושת התיבה המקשרת את השמים והארץ. ואי' בספ"ק אשר התיבה היתה בבחי' **ביהמ"ק** באותו דור, כי אכן ביהמ"ק הוא מקום יחוד וקשר השמים והארץ, ולכן נקרא ביהמ"ק **מכון** לשבתך (שמות טו, י) כי ביהמ"ק של מטה **מכון** לביהמ"ק של מעלה (פסב"ד י, א), והיינו אשר במקום זה מתאחדים השמים והארץ.

ועל המשכן אשר הוא כענין הביהמ"ק אמרו חז"ל (ברכות גה) **ידוע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ**, ונקטו לשון של **צירוף** אותיות השמים והארץ להורות על עניינו של המשכן **לצרף וליחד את השמים והארץ**. וכענין זה היתה התיבה, אשר נח איש צדיק היה מצרף בבניינה את השמים והארץ ומאחדם. ולכן יש בפרשה זו קני"ג פסוקים וכתוב במסורה על זה **בצלאל סימן**, כי היה נח בפרשה זו בבחי' **בצלאל** בונה המשכן. ועוד רמזו בצלאל בפרשה זו, כי תחלת המבול היתה ב"ז **מרחשון** אשר עה"כ הוא בגי' **מילוי שם בצלאל** (י"ת ד"י מ"ד ל"ף מ"ד), וארבעים הימים של ירידת הגשמים הסתיימו ביום כ"ז **כסליו** אשר הוא בגי' **בצלאל**, ונמצא כי י"ז **מרחשון** כ"ז **כסליו** הם בגי' **בצלאל** במילואו.

ועל מצות הסוכה אי' בוה"ק (ח"ג נה) שהיא בבחי' התיבה [ואכן היא זכר לעניי הכבוד אשר הגינו על כלל ישראל והבדילום מאוה"ע כמו התיבה, וכמו שהיו רשעי הדור רוצים להפוך את התיבה כך יבעטו אוה"ע לעת"ל בסוכה], ואכן

בשמה רמזו קשר השמים והארץ, כי **סוכה** הוא בגי' הוי"ה **אדני**, אשר שם הוי"ה הוא בחי' השמים - כח המשפיע, ושם אדני" הוא בחי' מדת המלכות שהוא ענין הארץ - כח המקבל, והסוכה כוללת בה את שני השמות ומייחדתם.

ואחד מן האופנים לצרף את שם הוי"ה עם שם אדני" הוא ע"י **שילוב שני השמות ביחד**, וכאשר בא שילוב זה באופן של הכאת השמות זה על זה (היינו הכפלת אות אחת על רעותה, ובשילוב זה באה ההכפלה של אות משם הוי"ה על האות אשר לעומתה בשם אדני") נבא אל הגי' של **מדות התיבה**, כי **פעמים א'** עם ה' פעמים ד' הוא בגי' ל' שהוא גובה התיבה, ו' פעמים נ' הוא בגי' ש' שהוא אורך התיבה, וה' פעמים י' הוא בגי' נ' שהוא רוחב התיבה. כי היתה התיבה מצרפת את השמות הקדושים האלו ביחד, לייחד את השמים והארץ ולתקן את פגם דור המבול [וכל מדות התיבה ביחד הוא בגי' **שלים**, להורות על בחי' **יחודא שלים** של השמות הק' האלו ביחד].

ב.

משום שלא התפלל נח על דורו בא עליהם המבול

ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ (י, א).

דרשו חז"ל (פסב"ד קח) מפסוק זה, כי לא נחתם גור דינם של דור המבול אלא על הגול.

י"ל כי רמזו בזה לדברי הוזה"ק (ח"א טו) אשר בא בטענה על נח שלא התפלל על בני דורו שניצלו מן המבול ולא הגין עליהם [ולא היה כמשה רבינו שמסר נפשו להציל את כלל ישראל], ולכן נקרא המבול (שיעור נה, ט) **מנו נח** על שמו. והנה שרה אמנו ע"ה טענה אל אברהם אבינו **חמסי עליך** (בראשית טו, ה) ומפרש רש"י שהיה לה טענת **חמס** על אע"ה שלא התפלל עליה להיוושע בבנים. ולפי"ז י"ל כי זה הוא ג"כ רמז הכתוב כאן באמרו כי מלאה הארץ חמס מפניהם, ופירשו חז"ל כי על דבר 'חמס' זה נחתם גור דינם. וי"ל והיינו לפי ששלטה בהם 'חמס' של כח התפלה, לפי שלא התפלל צדיק דורם עליהם. וזה מה שאמרו שלא נחתם גור דינם להיאבד מן העולם, אלא מפני זה הגול - שלא התפלל נח עליהם.

ג.

התיבה היתה אור הגנוז בתוך החושך של המבול

ויהי המבול ארבעים יום (י, א).

אמרו חז"ל (ב"ר מה, א) כי ענין המבול אשר בה מילא הקב"ה את העולם כולו במים, הוא כי החזיר הקב"ה את העולם אל המצב שהיתה קודם הבריאה, והיה המצב בעולם ע"ד הפסוק (בראשית א, א) **והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום** ורוח אלקים מרחפת על פני המים. והיינו אשר העולם היה שרוי בחושך ואפילה בזמן המבול, והיה חושך זה מתגבר והולך כמעט על כל העולם כולו. ויש לרמוז זאת במדות התיבה (ל' גובה ש' אורך נ' רוחם), אשר כולן יחד הם בגי' **ערפל**, לרמז על החושך **ענן ערפל** ששררו אז בעולם [וכן שמות ג' בני נח שחיו באותו הזמן **שם הם יפת**, הם בגי' **השך ענן ערפל** והוא גם בגי' **חשך** במילואו]. וגם זמן המבול היה בשנת **תרנ"ו** לאלף השני, והוא בגי' **ב' פעמים השך**, לרמז על החושך הכפול ומכופל ששרר אז בעולם.

אכן בתוך זה החושך הגדול, האיר הקב"ה את האור זרוע לצדיק, ובתוך התיבה שבה היה נח איש צדיק היה אור גנוז להאיר מתוך חשכה, וכמו שהזהיר הקב"ה את נח ואמר לו (בראשית ו, טו) **צדה תעשה לתיבה**, כי היה מאיר באור הגנוז בתוך כל החושך. ויש לרמז גם את זה בשנת המבול, כי

היתה שנת אלף תרנ"ו מכריאת העולם, וכבר רמזנו במנין תרנ"ו שהוא מורה על חושך כפול כנ"ל, אכן לעומתו נרמז האור במנין אלף. כי כנגד כל חושך עומדים שני גרות המאירים את החושך [וכידוע כי יש בחי' של אור שאין בו חושך כלל, ויש בחי' של נר שהוא נכנס למקום החושך ומאיר אותו], ולכן לעומת שני פעמים השך יש כאן ארבעה פעמים נר, שהוא בגי' אלף. והוא בבחי' שמן ששון (תהלים מה, ח), כי שמן מורה על אור, והוא מהפך את הב' פעמים השך שבגי' ששון - תרנ"ו. והשמן גנוז בתוך הזית, והוא בחי' אור הגנוז במקום החושך, וכידוע כי הזיתים קשים לשכחה שהוא בחי' חושך - שכחה אותיות החשך, ובתוכם גנוז השמן שהוא מסוגל לזכרון. וי"ל כי לרמז על כך הביאה לו היונה עלה זית בגמר המבול, להורות כי כבר נתגלה האור הגנוז, וכן **תיבה** הוא בגי' **זית** להורות על האור הזה.

ויש לרמז בזמני המבול על ענין זה, שהאור מאיר בתוך החושך, כי הנה פורענות המבול היתה במשך **ק"צ ימים**, והם ארבעים ימי ירידת הגשמים ומאה וחמשים ימי תגבורת המים, והוא בחי' מה שנאמר (איוב כה, א) קץ שם לחושך, כי לכל חושך יש קץ וסוף, ולכן בא המבול אל קיצו בסוף אלו הקץ ימים. ואח"כ היו צריכים להאיר את החושך, ולכן כאשר שלמו י"ז ימים אחר כך נחה התיבה על הרי אררט, כי קץ עם י"ז הוא בגי' **אור**, ובוה כבר התחיל האור להתגלות. ומאז ראש השנה שבו חרבה הארץ, עד שיצאו מן התיבה ככ"ז מרחשון, היו י"ז ימים. והוא ג"כ בחי' של אור, כי כתוב (תהלים קיה, כז) **א"ל הוי"ה יואר לנו**, ושמות אלו הם בגי' **נ"ז**. ולכן גם בנה נח מזבח מיד אחר המבול, כי **מזבח** הוא ג"כ בגי' **נ"ז הנ"ל**. [ומאז שנפסקה תגבורת המים ועד שחרבה הארץ היו ארבעה חודשים, והם בחי' של ק"ב ימים. ומנין זה מורה על שנותיו של משה רבינו, אשר הוא בחי' תיקון כל ענין המבול, שהרי באמרו **מחני נא** תיקן את פגם המבול שנקרא **מי נח** אותיות מחני, ולכן גם היה נח בונה את התיבה במשך **ק"ב שנים**].

ד.

נח היה צריך להיות צדיק גזור והקב"ה מקיים

ואני הנני מקים את בריתי אתכם (ט, ט).

כתב רש"י: **מסכים אני עמך**, שהיה נח דואג לעסוק בפריה ורבייה, עד שהבטיחו הקדוש ברוך הוא שלא לשחת העולם עוד וכו'.

הנה לפני המבול לא התפלל נח על הצלת בני דורו, וי"ל שהיה זה לפי שלא האמין בכחו של הצדיק, אשר הקב"ה גזר גזירה והצדיק מבטלה (תנ"כ"א רבה, א). ולכן כאשר אמר הקב"ה לנח כי הוא מסכים עם המלאכים, ועתיד הוא למחות את כל היקום, לא ידע נח כי יש לו כח יותר מן המלאכים, והוא יכול אפי' כביכול לבטל את גזירותיו של הקב"ה, ולכן לא התפלל על בני דורו.

אכן אחר המבול כבר השיג נח על גודל כחו של הצדיק, ולכן כאשר אמר לו הקב"ה שיעסוק בפריה ורבייה לא הסכים לכך, והיה בבחי' צדיק המבטל גזירות עליון, עד שנשבע לו הקב"ה שלא יביא עוד מבול בעולם.

ולשון הכתוב מורה ובה על שינוי זה שחל בהנהגתו של נח, כי באותו מטבע הלשון שאמר לו הקב"ה כי הוא מסכים עם המלאכים, כאשר אמר לו הקב"ה (שם ה, י) **ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ**, ואז נכנע נח לזה. והנה כאן דרש בתוקף שביטחיו לו מן השמים הבטחה שלא יהיה עוד מבול, ובוה הציל את העולם כולו מן המבול, ואמר לו הקב"ה את הבטחה בלשון של **ואני הנני מקים את בריתי**, להראות כי עשיו נהג להיפך ממש מהנהגתו הראשונה.

תנה בני לבך לי: א הארץ פון א איד צום רבוננו של עולם

א. ללכת בדרכיו: זיין א גוטער מענטש צו אנדערע

פארהאן א בעל חסד וואס מוז צוריק באקומען כבוד און אויפמערקזאמקייט | אנדערע ווארטן נישט אויף דעם - אבער זיי טוען נישט 'חסד' מיט הארץ | דער ריכטיגער בעל חסד איז א מענטש מיט א הארץ צום צווייטן | דאס נעמט זיך פון זיין הארץ צום רש"ע | ער שפירט די חסדים פונעם אויבערשטן וועלכע איז חסד לשם חסד | ער איז זיך מדבק אין די דערהויבענע מדות של מעלה | ער זוכט נישט נאר גרויסע אקציעס | ער איז זוכה צו חסדים פון אויבן | עס איז אויסגעהאלטן על פי דין מצד 'מדה כנגד מדה'

ב. מיר זענען אין אזא ליכטיגע וועלט, אשרינו!

אין דער מגושמ'דיגער וועלט איז נישטא קיין שום סיפוק | ווי מער עס ווערט באקוועם - ווערט עס מער טונקל און פוסט | די ראייה: די טויזנטע בעלי תשובה וועלכע האבן געהאט אלעס גוטס | אן תורה איז נישטא קיין משמעות צום לעבן | וויפיל דארפן מיר זיין פרייליך מיט אונזער גוטער חלק | מיר זענען נאכנישט בשלימות - אבער גענוג אויף וואס צו זיין פרייליך | דער קידוש השם ווען עובדי ה' זענען פרייליך

ג. זיי א 'גדול' אין דאווענען - שפיר דעם ריכטיגן הרגש פון תפלה

אין תורה ארבעט מען אויף גדלות | אין תפלה דארף מען אויך ארבעטן אויף גדלות | מען דארף אויסשארפן דעם הארץ צו זיין גרויס אין דאווענען | די ערשטע נקודה: אננעמען דאווענען מיט פולסטן חשיבות און ערנסטקייט | הגם די וועלט איז עס נישט מחשיב - דארף מען עס אליינס מחשיב זיין | נישט נתפעל ווערן צי מען איז דיר יא מחשיב אדער נישט | מאך אן עסק פון דאווענען | גרייט זיך מיט דער מחשבה אז ביים דאווענען גייסטו אריינגיין אין 'היכל המלך' און רעדן צום 'מלך מלכי המלכים'

אין קורצן פון גליון פרשת כי תצא:

עס איז פארהאן צוויי דרכים, דער דרך פון 'שור' - געבויעט אויף מדת הדין - איז א דרך פון דורכפירן גרויסע עבודות בשלימות אן קיין פשרות. דער דרך פון 'כשב' - געבויעט אויף מדת הרחמים - איז א דרך פון ווייסקייט, פון האבן א הארציגן און נאנטן קשר מיטן רבוננו של עולם. דער לעצטער דרך איז זייער וויכטיג אינעם היינטיגן דור וואס מענטשן זענען שוואכער בגוף ובנפש.

א.

ללכת בדרכיו: זיין א גוטער מענטש צו אנדערע

די תוצאות פון א הארץ צום רש"ע

פונקט ווי די וועלט פון 'שור' איז א ברייטע וועלט - מיט פארשידענע עבודות וואס דער עובד ה' טוט און פירט אויס - אזוי איז אויך די וועלט פון 'כשב' א טיפע וועלט - מיט פארשידענע פלעצער וואו דער עובד ה' לייגט אריין זיין הארץ. דער וואס פארטיפט זיך אין עבודת ה' אויף דעם מהלך, גייט אריין אין א ליכטיגע וועלט וואס האט אסאך תוצאות אויף למעשה, סיי אינעם 'בין אדם לחבירו' און סיי אינעם 'בין אדם למקום'. עס איז נישט שייך דא אויסצורעכענען אלע ענינים, ווייל דאס איז א סוגיא ארוכה, אבער בכלליות זענען דאס אלע ענינים וואס האט מער צוטון מיטן הארץ - ווי מיט אנדערע כוחות הנפש - ווי למשל, זיין א מתחטא לפני קונו - זיך אויסצושמועסן מיטן רבוננו של עולם, האבן בטחון אויפן רבוננו של עולם, וכדומה. מען וועט אנרירן בלויז עטליכע ענינים און פון דעם קען זיך שוין יעדער אפפלערנען על הכלל כולו.

באקומען עטוואס פונעם מדת החסד פון אויבן

דער ענין פון 'חסד' איז איינע פון די ענינים וואו מען קען מבחי'ן זיין צווישן דעם 'שור' מיטן 'כשב'. דער כשב, וויבאלד ער האט א הארץ צום רבוננו של עולם, וועט ער באקומען דעם געפיל פון גוטסקייט און רחמנות - מכה זיין דביקות אינעם רבוננו של עולם; ווי חז"ל זאגן (יקו"ש

דברים י"א): "ללכת בכל דרכיו, מה הוא רחום אף אתה הוי רחום". ער וועט נישט זיין בלויז א מענטש וואס טוט 'בפועל' חסד מיט אנדערע אידן, נאר ער וועט אויך אין הארץ ליב האבן אנדערע אידן און רחמנות האבן אויף זיי.

ער טוט 'חסד' אן א הארץ

נישט יעדער 'עסקן' און 'בעל חסד' - איז א מענטש מיט א גוט הארץ. עס איז פארהאן אסאך מענטשן וואס טוען טאקע אסאך חסד, אבער דער מקבל מוז וויסן אז מען האט געטון מיט אים חסד, זיי ווארטן אז יענער זאל אים מכיר טוב זיין דערויף. (ריכטיג טאקע אז עס איז פארהאן אמאל אן ענין וואס מען טוט א טובה מיט א נאנטן חבר און מען וויל אז יענער זאל עס וויסן כדי צו מחוק זיין דעם חבר'ישן קשר; ווי חז"ל זאגן (ביצה ט"ז): "הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו", און ווי רש"י זאגט דארט אויפן פלאץ אז דאס איז, כדי אז דורכדעם וואס יענער וועט עס מכיר זיין וועט עס ברענגען א גרעסערע 'אהבה ורעות' צווישן אידן. אזוי אויך איז פארהאן אמאל אן ענין פון חינוך, אז א טאטע אדער א רבי טוט א טובה מיט א קינד אדער תלמיד און לאזט עס אים וויסן ווייל ער וויל אים מחנך זיין נישט צו זיין קיין כפוי טובה, נאר צו געבן א 'יישר כח' און האבן די מדה פון הכרת הטוב. אבער מען רעדט דא בדרך כלל, ווען מען טוט טובות פאר אידן). פארהאן אנדערע וואס איינמאל 'יישר כח' איז נאכנישט גענוג,

ער מוז צוריקהערן פון יענעם גאנצע משפחה ווי שטארק זיי שפירן זיך דאנקבאר פאר אים. ביי אנדערע איז דער מצב נאך ערגער, אז סתם א 'יישר כח' איז שוין אויך נישט גענוג, די משפחה מוז אריינלייגן אין אלע צייטונגען א גרויסן בלאט פון 'הכרת הטוב' פאר דעם געוואלדיגן עסקן וואס האט געטון מיט זיי א מורא'דיגן חסד. יעדער חסד וואס ער טוט, מוז נתפרסם ווערן אויף דער גאנצער וועלט, אז יעדער זאל וויסן פון זיין גוטסקייט. דאס הייסט, **ער איז טאקע א 'בעל חסד', אבער ער האט זיך נישט אויסגעארבעט אז דאס זאל זיין א חלק פון עבודת ה' לשם שמים.**

ער טוט 'חסד' ווי א מצוה - נישט מיט א געפיל צו יענעם צער

אפילו ביי פייער אידן עובדי ה', וועלכע זענען עסקנים און כלל-טוער, וועט מען אבער זען גאר א גרויסן חילוק צווישן א 'בעל חסד' וועלכער איז א בחינה פון 'שור' - זיין 'גבורה' וואס ער באווייזט אין עבודת ה'; איז צו העלפן וואס מער אידן - ביז א 'בעל חסד' וועלכער איז א בחינה פון 'כשב' - זיין הארץ וואס ער האט אין עבודת ה', גיבט זיך אויס אין העלפן אידן. דער 'בעל חסד' פונעם דרך פון 'שור' איז א גרויסער עסקן, ער האלט אין איין טון טובות פארן כלל און פרט, ער העלפט אן א שיעור מענטשן, ער שאפט גרויסע געלטער פאר אלע ארגאניזאציעס

נקודות:

וויבאלד ער האט א הארץ צום רבוננו של עולם, וועט ער באקומען דעם געפיל פון גוטסקייט און רחמנות - מכה זיין דביקות אינעם רבוננו של עולם... ער וועט נישט זיין בלויז א מענטש וואס טוט 'בפועל' חסד מיט אנדערע אידן, נאר ער וועט אויך אין הארץ ליב האבן אנדערע אידן און רחמנות האבן אויף זיי

ער זיך מדבק אינעם מדת החסד פונעם אויבערשטן – וואס איז א חסד אן קיין חשבונות! נישט קיין חשבונות פון צוריק באקומען עפעס אנערקענונג דערפאר, און אויך נישט קיין חשבונות פון באקומען דעם גרעסטן גן עדן דערפאר, נאר עס איז א 'חסד לשם חסד'! ער איז א מרכבה צום טוב ה'!

ביי אים איז חשוב אויך די קליינע מצוות, ער זוכט נישט דוקא די גרויסע מצוות. ער וועט הנאה האבן צו זאגן א גוט ווארט פאר א איד, טון א קליינע טובה פאר א איד, ער איז א גוטער מענטש וואס האט ליב אז עס זאל זיך גיטן גוטס פון אים אויף אלע זייטן

און אלערליי צוועקן, ער טוט גאר אסאך און עס איז טאקע זייער גוט, עס איז געוואלדיג און מוראדיג. אבער ער פילט נישט מיט מיטן צער פון א איד! למשל, אויב אינמיטן עוסק זיין אין דער עסקנות מוז ער איינעם באליידיגן און וויי טון - וועט ער עס טון מיט א לייכטיקייט, ער וועט נישט בלינקן קיין אויג בשעת ער איז מצער א איד. און ער שפירט זיך

נאך גוט: "איך בין יעצט פארנומען מיט מיין עסקנות! איך טוה דאך יעצט אויף גרויסע זאכן און העלדישקייטן אין עבודת ה'! יענער שטייט מיר אין וועג - מוז איך אים באזייטיגן - כדי איך זאל קענען אנקומען צו מיין ציל!" אבער אינאמת'ן ברענגט דאס ארויס, אז דער מענטש האט בכלל נישט קונה געווען די 'מדה' פון חסד! ער טוט טאקע אסאך חסד, אסאך אידן האבן גאר שטארק הנאה פון אים און ער וועט זיכער באקומען א גרויסן עולם הבא פאר דעם, אבער קיין 'איש טוב' איז ער נישט! ער איז דא פארנומען מיט 'זיין' עבודת ה'! און אסאך מאל וועט ער אויך וועלן אז אנדערע מענטשן זאלן מכיר זיין אין זיינע שטארקע עררייכונגען וואס ער פירט דורך אין זיין עבודת ה' פון עסקנות.

דער אויבערשטער ווארט נישט אז מען זאל וויסן פון זיין חסד

ווידעראום, דער 'בעל חסד' פונעם דרך פון 'כשב' איז אינגאנצן אנדערש. זיין יסוד אין עבודת ה' איז דאך אוועקגעשטעלט אויף די אהבה און חסדים וואס דער רבנו של עולם טוט מיט אונז (ווי ערקלערט באריכות אין גליון פרשת כי תצא). ממילא איז ער זיך מתבונן וויפיל אומצאליע טובות דער רבנו של עולם טוט מיט א מענטש - וואס דער מענטש הייבט נישט אן צו וויסן דערפון! אפילו אינעם 'עולם הטבע' זעט מען, אז מען האלט אין איין אויפדעקן נייע זאכן וואס דער רבנו של עולם האט אריינגעלייגט אין דער בריאה - וואס אן דעם וואלט די וועלט נישט געקענט האבן קיין קיום - און קיינער האט אפילו נישט געוואוסט דערפון ביז היינט! דאס הייסט, אז דער רבנו של עולם האלט אין איין טון חסדים און טובות מיטן מענטש, און קיינער ווייסט נישט דערפון! די 'חסדים נסתרים' זענען נאך אסאך מער ווי די 'חסדים גלויים'.

פרק ט"ז

וְהִנֵּה בְּאֵמֶת זֶהוּ הַמִּבְחָן שֶׁבּוֹ נִבְחָנִים וְנִבְדָּלִים עוֹבְדֵי ה' עִצְמָם בְּמִדְרַגָּתָם, פִּי מִי שִׁוְדָע לְמַהֵר לְבוֹ יוֹתֵר, הוּא הַמִּתְקַרֵּב יוֹתֵר וְהָאֱהוּב יוֹתֵר אֲצִלוֹ וְתִפְרָדָה, הֵם הַמָּה הָרָאוּשׁוֹנִים אֲשֶׁר בְּאָרֶץ הַמֶּה אֲשֶׁר גָּבְרוּ וְנִצְחוּ בְּבָרַךְ הַזֶּה, הָאֲבוֹת וְשֶׁאֵר הָרוּעִים אֲשֶׁר מִתְרוּ לָפָם לְפָנָיו. הוּא מֵה שֶׁדָּוִד מְזַכֵּיר אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ (דברי הימים - א כח), "כִּי קָל לְקַבֹּת דֹרֶשׁ ה' וְקָל יִצָּר מִחֻשְׁבוֹת הוּא מִכִּין"

נאר א געטליכער איד קען טון אזעלכע חסדים

נאך וואס א איד איז זיך מתבונן אין די רחמי שמים און אין די געוואלדיגע חסדים וואס דער רבנו של עולם טוט - אן דעם וואס קיינער זאל וויסן - נאר בלויז כדי מטיב צו זיין, דארף ער אנהייבן צו ארבעטן אויף 'אדמה לעליו', מען דארף זיך מדמה זיין צום רבנו של עולם, דערפאר איז ער זיך מדבק אינעם מדת החסד פונעם אויבערשטן - וואס איז א חסד אן קיין חשבונות! נישט קיין חשבונות פון צוריק באקומען עפעס אנערקענונג דערפאר, און אויך נישט קיין חשבונות פון באקומען דעם גרעסטן גן עדן דערפאר, נאר עס איז א 'חסד לשם חסד'! ער איז א מרכבה צום טוב ה'! ער איז א מוראדיגער גוטער מענטש וואס מען קען עס נישט מסביר זיין! ממש א שטיק גוטס! דער חסד וואס קומט ארויס פון א מענטש וואס האט מקיים געווען דעם 'הדבק בדרכיו' - איז אויף גאר אן אנדערן אופן, עס איז פארהאן אזעלכע טובות וואס מען קען ממש אנדייטן מיטן פינגער אז דאס איז עפעס העכערע חסדים! מען קען מעיד זיין אז נאר א 'חלק אלקי ממעל' וואס פארמאגט אין הארצן א שיינן פון געטליכע מדות - קען טון אזעלכע סארט טובות.

ער האט ליב צו מהנה זיין יעדן און קיינעם מצער זיין

אזא סארט מענטש איז אן 'איש טוב'! ער פילט מיט דעם צער פון א צווייטן מענטש! ער קען נישט מצער זיין א צווייטן מענטש. און טאמער מוז ער אמאל לצורך העסקנות וויי טון איינעם - וועט ער עס טון ממש מיט א שווער הארץ און כבובד ראש. אזוי אויך, וועט אזא סארט מענטש זייער הנאה האבן צו מהנה זיין אויך א קליין קינד! ווייל ער איז נישט פארנומען נאר מיט גרויסע אקציעס און העלדישע דערגרייכונגען, נאר ביי אים איז חשוב אויך די קליינע מצוות, ער זוכט נישט דוקא די גרויסע מצוות. ער וועט הנאה

האבן צו זאגן א גוט ווארט פאר א איד, טון א קליינע טובה פאר א איד, ער איז א גוטער מענטש וואס האט ליב אז עס זאל זיך גיטן גוטס פון אים אויף אלע זייטן.

צדיקים מתדמים לקונם

דאס איז א מדה וואס מען זעט ביי צדיקים. וויפיל באהאלטענע טובות טוען די צדיקים סיי מיטן דור בכללות און סיי מיט יחידים. צדיקים קענען אסאך מאל דאווענען יומם ולילה, אינזיך האבן און טון אלערליי פעולות, א טובה צו טון פאר א איד וואס יענער חלומ'ט אפילו נישט אז דער צדיק ווייסט בכלל פון אים! יארן לאנג דאוונט דער צדיק מיט מסירת נפש פאר יענעם און יענער ווייסט אפילו נישט אז דער צדיק האט אים בכלל אינזיך. און דער צדיק וועט אים אפילו נישט מודיע זיין, עס וועט אים נישט זיין קיין שום נפקא מינה צי יענער ווייסט דערפון אדער נישט. ווייל ער איז אן 'איש טוב' וואס איז זיך מדמה צום רבנו של עולם, מה הוא רחום אף אתה רחום.

על פי דין דארף מען אים גוטס טון

מיט דעם איז אויך פארשטענדליך (בנוסף צום הסבר וואס מען האט מסביר געווען אין גליון פרשת כי תצא) פארוואס פון הימל וועט מען זיך פירן מיט אזא מענטש מיט א מדת החסד. דאס איז נישט קיין 'וותרנות' חלילה, נאר עס איז אויסגעהאלטן על פי מדת הדין. ווייל דער כלל איז דאך 'מדה כנגד מדה', אז דער מענטש פירט זיך מיט יענעם מיט א גוטסקייט און רחמנות - פירט מען זיך פון הימל צו אים אויך מיט א גוטסקייט און רחמנות. עס איז אויסגעהאלטן מצד דין! דער דין איז מחייב אז מיט אן 'איש טוב' מוז מען טון 'טוב'! ווי אז "זל זאגן (שבת קנ"א): "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים", אויב דו ביסט אן 'איש הרחמים', האסטו - על פי דין - געעפנט דעם שליסל פון 'מדת הרחמים', מען האט דיר נישט געגעבן דעם שליסל בחנם, דו האסט עס געעפנט על פי דין. אין אנדערע ווערטער: עס איז פארהאן אן 'עולם החסד' וואס דארטן איז מען זיך מתייחס צום רבנו של עולם אלס דער 'אב הרחמן'. דער מענטש וואס איז זיך מדמה לקונו און איז אויך אן 'אב הרחמן' צום צווייטן מענטש - איז ער - על פי דין - אריין אין דעם 'עולם החסד', וואס דארטן איז מען אנדערש דן יעדע זאך.

ב.

מיר זענען אין אזא ליכטיגע וועלט, אשרינו!

אינעם היינטיגן דור! אמאל איז א 'בעל תשובה' געווען א יקר המציאות וואס מען האט געקענט מאכן אויף אים א משנה הבריות... און היינט איז דא גאנצע קהלות פון צענדליגע טויזנטע בעלי תשובה. און נישט סתם ביליגע יונגען, נאר די גרעסטע פראפעסארן וועלכע האבן פארמאגט דעם גרעסטן עשירות און אלע תאוות פון דער וועלט, עס איז דאך ממש א גילוי מן השמים, מען קען שרייבן א גאנצן ספר אויף דעם וואונדערליכן גילוי.

דאס איז א גילוי אז 'משה אמת ותורתו אמת'

דער עיקר זאך וואס האט זיי געשטופט צו ווערן בעלי תשובה, איז פשוט ווייל זיי האבן זיך געשפירט אויסגעשפילט! זיי האבן נישט

מער ווערט אויפגעדעקט דאס חשכות און ליידיגקייט וואס עס טוט זיך ביי זיי. און אונז אידן האט דער רבנו של עולם אריינגעלייגט אין אזא גוטע און ליכטיגע וועלט! א וועלט פון קדושת שבת און קדושת הזמנים! נו, קומט זיך נישט אז מיר זאלן זיין פרייליך!?

עס איז קיינמאל נישט געווען אזא באוועגונג פון בעלי תשובה

אינעם היינטיגן דור איז פארהאן א 'גילוי' - וואס קען צוהעלפן צו זיין בשמחה - וועלכע איז נישט געווען אין די פריערדיגע דורות: דאס איז דער ענין פון 'בעלי תשובה'. עס איז נאך קיינמאל נישט צוריקגעקומען אזויפיל טויזנטע בעלי תשובה צום כלל ישראל ווי

זיך פרייען מיט אונזער גוטער באשעפער

א מענטש וואס דינט דעם רבנו של עולם מיט א געפיל און הארץ, וועט זייער מדייק זיין צו זיין בשמחה. ווייל זיין נאנטקייט צום אויבערשטן ברענגט אים צו שפירן א געפיל: "פארוואס קומט זיך עס פארן רבנו של עולם אז זיינע עובדי ה' זאלן זיין בעצבות?". ער טראכט אריין: עס איז דאך פארהאן א גוי'אישע וועלט רח"ל, וואס דארטן איז דאך פארהאן אזא מין מוראדיגער חושך! ווי מער די גשמיות'דיגע וועלט ווערט פארגעשריטן און אהערגעשטעלט - אזש עס קוקט אויס ווי מען האט שוין ממש געלעזט אלע פראבלעמען, שוועריקייטן און מחלות פון דער וועלט - אלץ

אמת טאקע, אז איך בין נאך ווייט פון קדושה און איך האב נאכנישט קיין שלימות המדות, און איך דארף טאקע האבן א שאיפה צו גיין ווייטער, אבער פארוואס זאל איך נישט טראכטן וויפיל קדושה איך האב יא? עס איז דאך נעבעך פארהאן אזעלכע וואס פאלן אריין אין די תאוות, נו, ברוך השם אז איך זיך 'בין כותלי בית המדרש' און זוך און שטרעב נאר צו קדושה!

~
דו ביסט אן עם הארץ אין תפלה! אזוי זאגט מען 'ולירושלים' עירך ברחמים תשוב? מיט אזא קאלטקייט? האבן? מיט אזא גלייכגילטיגקייט - ווי גלייך מען האט דא גארנישט געזאגט? מען האט דאך געזאגט מורא'דיגע ווערטער

מענטש! ער איז שמח בחלקו, צופרידן און פרייליך. ער טראכט צו זיך: "יא אמת טאקע, אז איך בין נאך ווייט פון קדושה און איך האב נאכנישט קיין שלימות המדות, און איך דארף טאקע האבן א שאיפה צו גיין ווייטער, אבער פארוואס זאל איך נישט טראכטן וויפיל קדושה איך האב יא? עס איז דאך נעבעך פארהאן אזעלכע וואס פאלן אריין אין די תאוות, נו, ברוך השם אז איך זיך 'בין כותלי בית המדרש' און זוך און שטרעב נאר צו קדושה! און טאמער ווער איך חס ושלום נכשל אמאל, שפיר איך זיך זייער שלעכט און איך טוה תשובה דערויף! נו, איז דאך מיין מצב געוואלדיג! אשירנו מה טוב חלקינו! איך פריי זיך אז דער אויבערשטער האט מיר געפירט אויף אזא וועג אז איך זאל טאקע זוכה זיין צו אזא גליק!"

וועלט וואס דאס לעבן האט נישט קיין שום משמעות! מיר זענען ברוך השם געבוירן געווארן און נתחנך געווארן אין חסיד'ישע שטיבער, נו, קומט עס דעם רבנו של עולם אז די ערליכע אידן, זיי זאלן זיך גאר אומדרייען מיט אן עצבות? וואספארא היפוך קידוש השם ברענגט דאס? וואספארא תשלומין איז דאס פארן רבנו של עולם אויף דער ליכטיגער תורה וואס ער האט אונז געגעבן? וואו איז דער 'אשירנו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו'?

איזהו עשיר השמח בחלקו

דער 'כשב' האט א שטיקל הארץ און קשר צום רבנו של עולם, ער שפירט דעם גרויסן חסד וואס דער רבנו של עולם האט געטון מיט אים אז ער האט אים געגעבן אזא תורה און אזעלכע מצוות, דעריבער גייט ער אריין אינעם 'עולם השמחה', ער איז א פרייליכער

ג.

זיי א 'גדול' אין דאווענען - שפיר דעם ריכטיגן הרגש פון תפלה

מען שטעלט היינט אוועק גדולים בתורה

א גרויסער חלק פון דעם דרך פון 'כשב' איז דער ענין פון 'תפילה' - זיין א גוטער דאווענער. אין 'לימוד התורה' פארשטייט יעדער בחור אז עס איז נישט גענוג אז מען לערנט אבי געלערנט, נאר מען דארף זוכן 'גדלות' אין תורה. און ברוך השם אז די ישיבות היינט זענען אוועקגעשטעלט אויף דעם, צו זען אז די תלמידים זאלן שטייגן אין לערנען, זיי זאלן זיין וואס מער 'גדולים בתורה'. די מגידי שיעור זענען גוט מחנך די בחורים וויאזוי צו לערנען און פארשטיין, וויאזוי מען גייט דורך א סוגיא און וויאזוי מען צענעמט די סוגיא, וויאזוי מען זאגט א סברא און וויאזוי מען לערנט אפ א ראשון, וויאזוי מען איז קונה תורה מיט א טיפקייט און וויאזוי מען זאגט א חידוש, מען בויעט אויס דעם בחור צו זיין א אומן און האבן די 'כלי אומנות' דערצו. טאמער א בחור וועט אמאל זאגן א סברא וואס איז נישט צו דער זאך, קען אים דער מגיד שיעור זאגן: "עה, שטחית! ניין, דאס איז בכלל נישט די נקודה דא! נישט דאס האט מען געמיינט! דאס איז געלערנט עם הארץ'יש! מען לערנט נישט אזוי, דאס האט נישט קיין פשט, עס האט נישט קיין האנט און קיין פוס!"

מען דארף אויך אוועקשטעלן גדולים בתפלה

פונקט ווי עס איז פארהאן א מושג פון 'גדלות בתורה' - אזוי איז אויך פארהאן א מושג פון 'גדלות בתפלה'! ווי מען זעט ביי רבקה אמנו, אז ווען זי האט געזען ווי יצחק דאווענט האט זי געזאגט (בר' פ"ב פס"ו): "אדם גדול הוא זה" - דער מענטש איז א 'אדם גדול', ווייל זי האט געזען ווי ער דאווענט אויף א גדול'ישן אופן. אויך ביים דאווענען איז נישט גענוג אז מען דאווענט 'אבי געדאווענט' - נאר מען דארף אריינלייגן הארץ און געפיל אינעם דאווענען. און פונקט ווי אין לערנען קען מען זאגן פאר בחור: "דו זאגסט אן עם הארץ'ישע סברא! נישט אזוי לערנט מען!" - אזוי אויך אין דאווענען וואלט דער

נאר די בחורים וואס לערנען פלייסג מיט לומדי'ש. אבער דאס איז נישט קיין תירוץ מיט וואס א בחור קען זיך פטר'ן פון אריינלייגן כוחות אין תפלה, ווייל דא דארף מען אויך נוצן די כוחות פונעם 'עו' (זעה גליון דעהו פרשת ראה), נישט נתפעל צו ווערן פונעם ארום, נאר וויסן אז דאווענען איז א גרויסע זאך אפילו אויב דא מאכט מען נישט קיין 'מצב' דערפון. אויב ער וויל קען ער זיך דמינוען אז ער לערנט נישט אין דער ישיבה, נאר ער לערנט ביים רש"ב ז"ע אין ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש... וואס דארטן אין ליובאוויטש האבן די דאווענערס געהאט א באזונדערע חשיבות, מען האט זיי ארויפגעקוקט - נישט ווייניגער ווי לומדים.

דער דגוש אויף עבודת ה' אין דער אמאליגער 'תומכי תמימים'

דער סדר היום אין ליובאוויטשע ישיבה פלעגט זיין אז מען האט געלערנט צוויי שעה חסידות פארן דאווענען, דערנאך האט מען געדאווענט, דערנאך האט מען געלערנט נגלה פאר זיבן שעה בריציפות, און נאכדעם בינאכט האט מען געלערנט נאך א שיעור אין חסידות פאר צוויי שעה. דאס איז געווען בערך דער סדר אין תומכי תמימים. איז אמאל געווען דארט א בחור א 'לעל עבודה' וועלכער איז שטארק געליגן אין 'חסידות', זיין לימוד החסידות צופרי האט זיך פארצויגן ביז שפעט, אז ער האט זיך ערשט געשטעלט דאווענען בשעת ווען די ישיבה האט שוין געהאלטן אינמיטן דעם סדר פון נגלה, און פארשטייט זיך אז ער האט אראפגעלייגט א דאווענען ווי עס דארף צו זיין, אזוי אז ווען ער האט געענדיגט דאווענען איז שוין געווען א האלבע שעה פארן סוף סדר פון נגלה, האט ער נאך אריינגעכאפט א האלבע שעה יוצא געווען צו לערנען אביסל נגלה, נאך דעם איז געקומען דער סדר פון 'חסידות' פאר צוויי שעה, האט ער זיך געזעצט לערנען חסידות. אזוי אז זיין גאנצער טאג איז אריבער מיט חסידות און דאווענען.

מגיד שיעור געדארפט צוגיין צום בחור און אים זאגן: "איך האב היינט געהערט ווי דו זאגסט 'לירושלים עירך ברחמים תשוב', דו זאלסט וויסן: דו ביסט אן עם הארץ אין תפלה! אזוי זאגט מען 'לירושלים עירך ברחמים תשוב?' מיט אזא קאלטקייט? מיט אזא לב האבן? מיט אזא גלייכגילטיגקייט - ווי גלייך מען האט דא גארנישט געזאגט? מען האט דאך דא געזאגט מורא'דיגע ווערטער: 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דברת'."

דער ריכטיגער גדול'ישער בליק אויפן דאווענען

פונקט ווי מען דארף זיך אויסארבעטן דעם 'מח' אין תורה, דארף מען זיך אויסארבעטן דעם 'הארץ' אין תפלה, אז דאס הארץ זאל שפירן וואס מען דארף שפירן ביים דאווענען. דער עיקר התחלה פון דעם איז, עס אנצונעמען ערנסט! ריכטיג טאקע אז מען דארף נישט אוועקגעבן אזויפיל צייט אויף דאווענען - ווי אויף לערנען, לערנען דארף מען א גאנצן טאג און דאווענען האט זיך זיינע זמנים, אבער דער זמן פון דאווענען איז א זמן וואס דעמאלט טוט זיך אפ זייער אן ערנסטע זאך.

מאכן ביי זיך אליינס א ווינט צו דאווענען

ליידער איז דער ווינט אין דער וועלט - נישט אזוי. ווייניג מענטשן פארשטייען צו מחשיב זיין דאס דאווענען און זוכן 'גדלות' אין תפלה. צווישן די גוטע בחורים אין דער ישיבה זענען געווענליך פאררעכנט נאר די לומדים, און קיינער וועט נישט זאגן אז די דאווענערס זענען אויך גוטע בחורים. דאווענערס זענען פשוט'ע דאווענערס, זיי זענען נישט עפעס ספעציעל, די 'יושבים ראשונה במלכות' זענען

פרק ט"ז

וְכֵן אָמְרוּ ז"ל (סנהדרין קו), "רַחֲמֵינָא לְבָא בְּעֵינֵי. כִּי אִין דִּי לְאֲדוּן בְּרוּךְ הוּא כְּמַעֲשֵׂים לְבָדֵם שְׂיִהְיוּ מַעֲשֵׂי מַצּוּה, אֲלֵא הַעֲקֵר לְפָנָיו שְׁהֵלֵב יְהִיָּה מְהוּר - לְבָנָן בְּהַ לְעִבּוּדָה אֲמִתִּית. וְהַנְּהַל הֵלֵב הוּא הַמְּלֵאךְ לְכָל חֲלָמֵי הַגּוֹיָם וְנִוְהַג בָּם. וְאִם הוּא אֵינוֹ מְכִיבָא עֲצוּמָא אֶל עִבּוּדָתוֹ וְיִתְבַּרְךָ אֵין עִבּוּדָתֵי שְׁאָר הָאֲבָרִים בְּלוּם, כִּי אֶל אֲשֶׁר יְהִיָּה שְׂמֵיהּ רִוּחַ הֵלֵב לְלֶכֶת - וְלָכוּ. וּמִקְרָא כְּתוּב בְּפָרוּשׁ (משלי כג), "תִּנְחָה כְּנִי לְבָבִי לִי"

א בחור וואס פארדאווענט זיך...

אין יענער צייט איז דער מהרי"צ נאכנישט געווען רבי און ער איז געווען דער משגיח פון דער ישיבה תומכי תמימים. האט אים דער מהרי"צ אריינגערופן און אים געפרעגט: "וואס איז פשט אז דו לערנסט נישט קיין נגלה? דאס איז נישט קיין מהלך! מען דארף דאך לערנען נגלה?!" האט דער בחור אים געענטפערט זיין גאנצן סדר היום, אז דא קען ער זיך נישט אפטשעפן פונעם מאמר וואס ער לערנט, ער מוז אריינקריכן אין דער גאנצער הבנה פונעם ענין, און דערנאך שטעלט ער זיך דאווענען און ער בלייבט שטעקן ביי עטליכע ווערטער פון יוצר אור וואו ער פארטיפט זיך און וויל נישט גיין ווייטער, דא אהין און דא אהער. האט דער בחור אויסגעפירט: "נו, קען מען דען מותר זיין אויף די אלע זאכן? און דערנאך אז איך לערן שוין א האלבע שעה נגלה, קומט דאך ווייטער דער סדר חסידות, נו, זאל איך נישט לערנען קיין חסידות? מען דארף דאך לערנען חסידות? נו וואס זאל איך טון?". האט אים דער מהרי"צ געפרעגט: "מיט וועלכן מאמר האסטו היינט געדאווענט?". אין ליובאוויטש פלעגט מען דאווענען מיט א מאמר חסידות - האט ער געזאגט: "מיט דעם און דעם מאמר!". האט אים דער מהרי"צ געזאגט: "זאג מיר נאך דעם מאמר!". האט זיך דער בחור אוועקגעשטעלט און נאכגעזאגט דעם מאמר. דער מהרי"צ האט געזען ווי ער האט נאכגעזאגט דעם מאמר, האט ער אים געזאגט: "דו קענסט גיין!". און מער האט ער אים קיין איין ווארט נישט געזאגט, און מען האט אים מחשב געווען אין ישיבה, ער איז געווען פון די חשוב'סטע בחורים.

דאווענען דארף ווערן ארויפגעקוקט ביי אונז

יעדער חדר האט זיך זיין דרך, און אונזער דרך איז נישט אזוי, אבער אויף אזויפיל איז 'לית מאן דפליג' אז תפלה איז א גרויסע זאך! קיינער וועט נישט זאגן אנדערש; ווי די גמרא זאגט (ברכות ו'): אז תפלה איז פון די דברים העומדים ברומו של עולם. מען דארף מאכן אן עסק פון דעם, א גוטער בחור מיינט נישט איינער וואס האט נאר די מעלה אז ער לערנט, נאר ער דארף זיין א בחור וואס דאווענט אויך. אז ווען איינער זוכט צו נעמען א גוטן בחור פאר אן איידעם, דארף ער קוקן - נישט נאר וויאזוי ער לערנט - נאר אויך וויאזוי ער דאוונט! א גוטער בחור מיינט אז ער האט א הארץ צום רבונו של עולם און ער איז אן עובד ה'.

צוגיין צום דאווענען ווי אן 'עומד לפני המלך'

כלל היוצא: ווען מען שטעלט זיך דאווענען דארף מען וויסן אז דאווענען איז אויך זייער א וויכטיגער 'סדר הישיבה', וואס מען גייט צו דערצו מיט א וויכטיגקייט. מען גייט צו דערצו מיט אן ערנסטקייט און חשיבות, געבן א חשיבות פאר תפלה, אז יעצט שטעלט מען זיך דאווענען. עס שטייט אין שולחן ערוך (אורח סי' צ"א סעי' א'): אז מען זאל אנטון א גארטל צוליב 'הכון לקראת אלוקי ישראל'. דאס הייסט, מען דארף זיך צוגרייטן! מען דארף מאכן א מצב! איך גיי יעצט אריין אינעם היכל המלך און איך שטעל זיך אוועק פארן מלך! עס איז נאך דא אסאך צו רעדן, אבער דאס איז די ערשטע נקודה: אננעמען דאס דאווענען ערנסט.

די הצלחה און סייעתא דשמיא פונעם דרך פון 'כשב'

מען האט בלויז אנגעריירט געצייילטע נקודות פונעם דרך פון 'כשב', ואידך פירושא זיל גמור. דאס איז א געזונטער דרך אין עבודת ה', א דרך פון חסד און שמחה, א דרך פון הארץ און תפלה, א דרך וואס מען טראכט געזונט און מען לעבט געזונט און אלעס איז אינגאנצן אנדערש. און אז מען טוט אין דעם דרך, איז דא א באזונדערע סייעתא דשמיא און א ספעציעלע הצלחה, סיי א הצלחה מיט זיך, און סיי א הצלחה אז ער קען משפיע זיין אויף אנדערע.

בדזיקוב היתה נחשבת לרבנות חשובה, כי דזיקוב היתה עיר גדולה וחשובה והיו בה הרבה נגידים ובעלי בתים נכבדים, ולכן לענין פרנסה היתה רבנות זו נחשבת ביותר, והר"א נעתר לבקשתם והגיע לכהן כרב העיר דזיקוב.

כאשר הגיע הר"א לדזיקוב היה זה בפרשת שופטים, ודרש בכיהמ"ד של העיר דרשת פתיחה לרגל התמנות, פתח ודרש על פסוקי פרשת השבוע, וכך אמר: "כי תקרב אל עיר להלחם עליה" סקומט א רב אין א שטאט אריין, מלחמה האלטן מלחמת השם "וקראת אליה לשלום" רופט ער פאר די שטאט, און ער איז זיי מעורר זיי זאלן היטן די תורה, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, "והיה אם שלום תענך ופתחה לך" אויב וועלן זיי דיך פאלגן, זיי וועלן זיך עפענען פאר דיך, דעמאלט "והיה לך למט ועבדוך" עט'ס וועט'ס זיין מיין שטאט, און איך וועל זיין ענקערע רב בשלום ושלוח, "ואם לא תשלם עמך" און אויב נישט, טאמער זיי וועלן נישט וועלן פאלגן די תורה, "וצרת עליה" וועט עטס ליידן פון מיר צרות צרורות, איך וועל ענק רודפ'ן עד חרמה' (כי תקרב אל עיר להילחם עליה, כשמגיע רב אל העיר להילחם בה מלחמת ה', "וקראת אליה לשלום" קורא הוא לבני העיר ומעוררם לשמור את התורה, אשר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, "והיה אם שלום תענך ופתחה לך", אם הם מציינים לך ונפתחים בפניך, "והיה לך למט ועבדוך", אתם תהיו עירי ואני אהיה הרב שלכם בשלום ובשלוח. "ואם לא תשלם עמך" ואם לא, אם לא ישמעו לקול התורה, "וצרת עליה" תסבלו מפני צרות צרורות, ארודך אתכם עד חרמה). ויש מספרים כי הרבי רבי אשרל היה נוכח שם - שהרי ע"פ עצתו הגיע לרבנות זו - והגיב אל הר"א אחר דרשתו ואמר לו: 'אליעזר, במתינות! אכן באמת דכבריו כך היה... כי אע"פ שאכן היתה עיר חשובה מצד פרנסה וכבוד הרבנות, אבל היתה מלאה באינשי דלא מעלי, ואף היו שם ממש רשעים גמורים ומוסרים, והיה הר"א סובל מהם צרות צרורות. ואכן הוא גם רדף אותם, והיו שם כמה שסבלו מקפידות נוראות על שהתאנו לו, ועוד כמה עניינים כאלו.

לעת זקנותו של הר"א הר"א, לא הלך לטבול במקוה מפני חולשתו. ורק פעם אחת בשנה, ביום 'שלוש עשרה מידות', היה הולך לטבול לכבוד יום הכיפורים. ואת עבודת ה'מקוה' של ערב שב"ק בכל שבוע, היה הר"א מקיים בעת לבישת הכתונת [העמך] בערב שב"ק, אשר אז היה מגיע להתפשטות הגשמיות ועליית נשמה, וזו הייתה במקום ה'טבילה' שלו במקוה. והסדר היה בין בניו הק', שבכל ערב שב"ק היה בן אחר מכניס אליו את הכתונת.

וכאשר נפטר הר"א רבי אלימלך מרודניק זי"ע, משום שהיה ידיו הקרוב של הר"א לא רצו לספר לו זאת. ובאותו שבוע בערש"ק היה זמנו של האמרי נועם להכניס הכתונת, וכאשר נכנס האמרי נועם להביא את הכתונת, והנה מיד כאשר לבשו הר"א, ענה ואמר: 'אָה אָה! מיילעך רודניקער לייכט אין לעכטיגן גן עדן' (אָה אָה! ר' אלימלך מרודניק זי"ע בן עין המאיר). 'יצא האמרי נועם ואמר לאָחיו: שהוא כבר יודע... ואי אפשר להסתיר ממנו...'

הרה"ק מראפשיץ זי"ע הוריש את הרבנות של עירו ראפשיץ לחתנו הר"ק הרבי רבי אשרל זי"ע. פעם אחת בסוף ימיו של הר"ק מראפשיץ התעסק בנו הר"ק הר"א מדזיקוב זי"ע בבנין בית חדש עבור אביו, וניגש אליו אביו ואמר לו: 'אליעזר, פֿאַרע דיך נישט, ס'איז נישט פאר דייענט וועגן...' (אליעזר, אל התעסק עם זה, זה אינו עבורך - כי את בית הרב יירש חתנו רבי אשרל). גם את הרבנות של לינסק אשר קיבל הר"ק מראפשיץ בירושה מאביו הר"ק רבי מנחם מענדל מלינסק זי"ע, מסר לבנו הר"ק רבי אברהם חיים זי"ע. ואילו בנו הר"א נשאר אחר פטירת אביו הק' ללא שום מקור פרנסה.

עקב כך, פנה הר"א להתעסק במסחר (כ"ק רבינו זי"ע סיפר זאת בקידושא רבא של השבת האחרונה לימי חייו, בשב"ק פ' נח תשמ"ב אשר אז חל יומא דהילולא של הר"א. ואז אמר: 'היינט וואלט א רב זיך גע'פנט א ישיבה, א כולל, אבער פאר דער רבי ר' אליעזרל איז דאס נישט אָנגעגאנגען, ס'איז אים נישט געווען קיין נפקא מינה...' (בזמננו היה דוגא לפתוח לעצמו ישיבה או כולל, אבל להר"א לא היה אכפת לעסוק במסחר, ולא היה לו שום נפקא מינה בוה). ואכן תקופה אחת התעסק הר"א במסחר היין, ותקופה אחרת התעסק במכירת עורות, אבל בכל עסקיו אלו לא הצליח כלום, והפסיד את כל כספו, כי היה בטלן ולא היה זה מיועד בשבילו.

פעם אחת בהיות הר"א עדיין במסחר היין, נודמן לו לנסוע למדינת 'אונגארן' לרגל מסחרו, ועבר בדרכו בעיר 'אוהעל' מקום משכנו של מחותנו הר"ק בעל 'ישמח משה' זי"ע. והנה הישמח משה בכל יום היה מגיע להתפשטות הגשמיות בעת קריאת שמע, וכאשר אמר 'אחד' היה נופל מתעלף על כסאו למשך זמן, ואח"כ היה משיב את נפשו והיה קם ומישר את התפילין על ראשו, ואז המשיך באמירת ק"ש, וכך היה גם באותו יום אשר הר"א עבר בדרכו ב'אוהעל', ונודמן הדבר שהר"א הגיע אל בית מדרשו של הישמח משה בשעת קריאת שמע, והתעלף הישמח משה באותה שעה כדרכו. עמד הר"א והמתין עד שנתעורר הישמח משה וקם על עמדו, ובאותו רגע ניגש אליו הר"א ואמר לו: 'שלום עליכם מחותן! איך דארף פארן...' (שלו) עליכם מחותן! אני צריך לנסוע...). כי עגלתו עמדה בחוץ והמתינה עבורו, והיה ממחר לדרכו לצורך מסחרו. והיה בצאתו מאת הישמח משה, קם הישמח משה ממקומו - אע"פ שהיה אז באמצע קריאת שמע - וליווהו עם הציצית בידיו עד פתח הבית, ונפנה אל הר"א עם הציצית וכך נפרד ממנו לשלום.

והנה להר"א היה לו קול ערב והיה בעל מגן נפלא מאד, ואף חיבר כמה ניגונים. ובאותה תקופה שחיפש אחר מקור לפרנסתו, שמע כי מת החזן בלאנצהוט, וקהילת בלאנצהוט מחפשת חזן, הלך הר"א והציע את עצמו להיות החזן שלהם. אבל גיסו הרבי רבי אשרל שמע מזה, ואמר לו: 'וואַרט צו, ביז ס'זועט נודמן ווערן א שנענערע פרנסה' (המתן מעט, עד שתודמן לך פרנסה נאה יותר). ושמע הר"א לקולו, ואכן תיכף מיד אח"כ הגיע אליו משלחת נכבדה מעיר דזיקוב ובידם הזמנה לבא לכהן פאר כאב"ד בעירם. והרבנות